

Mišljenje Odbora regija – Europska strategija za obalni i pomorski turizam

(2014/C 415/03)

Izvjestitelj	Vasco Ilídio Alves Cordeiro (PT/PES) Predsjednik autonomne regionalne vlade Azora
Referentni dokument	Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Europska strategija za veći rast i radna mjesta u obalnom i pomorskom turizmu COM(2014) 86 final

I. PREPORUKE O POLITIKAMA

ODBOR REGIJA

1. pozdravlja prvu europsku strategiju za obalni i pomorski turizam i priznavanje važnosti jasnog i održivog okvira za povećanje rasta i stvaranje radnih mjesta, osobito među mladima;
2. poziva Europsku komisiju da u budućnosti razmotri i stanje turizma u drugim regijama koje obilježavaju posebni prirodni uvjeti, poput primjerice planinskih regija ili rijetko naseljenih regija, te da za njih razvije posebne strategije;
3. naglašava ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u planiranju i provedbi politike turizma; pozdravlja uključivanje obalnog i pomorskog turizma u druge relevantne politike EU-a poput politika za informatičku povezivost, promet, okoliš, sigurnost te zaštitu potrošača i radnu mobilnost;
4. pozdravlja činjenicu da Europska komisija uvažava specifičnu prirodu otoka i drugih udaljenih odredišta u pogledu pristupačnosti, troškova prijevoza, sezonske naravi i povezivosti te njihova utjecaja na turizam i gospodarstvo;
5. smatra da je za provedbu ove strategije potrebno definirati i proširiti opseg aktivnosti koje se mogu okarakterizirati kao „obalni i pomorski turizam”, i to na način da one ne podrazumijevaju isključivo turizam temeljen na moru i plaži, krstarenja, rekreativno jedrenje, sportsku nautiku i povezane kopnene aktivnosti ⁽¹⁾, već i morske aktivnosti i sportove, poput ronjenja, promatranja divljih životinja i aktivnosti povezanih s jedrenjem i surfanjem, kao i aktivnosti povezane s kulturnim turizmom: otkrivanje baštine i gastronomije, sudjelovanje u kulturnim manifestacijama te upoznavanje ribarskog alata i ribarskih zanata;
6. naglašava potrebu da ciljeve strategije EU-a podupiru odgovarajuće mogućnosti financiranja predviđene novim financijskim okvirom te da se u potpunosti poštuje načelo supsidijarnosti i da se ova strategija razvija u suradnji s institucijama EU-a, državama članicama, regijama i dionicima te uz njihovu uzajamnu koordinaciju;
7. ističe potrebu prepoznavanja činjenice da turizam u obalnim i pomorskim regijama može pridonijeti podizanju svijesti o potrebi postizanja ekološke i kulturne održivosti, kao i povećanju vrijednosti i očuvanju europske pomorske baštine, te poticanju obrazaca ponašanja (odgovoran i participativni turizam) za ostvarivanje tih ciljeva;
8. naglašava sve veći pritisak na prirodne resurse koji proizlazi iz višestrukih gospodarskih namjena i aktivnosti razvijenih duž europskih obala i zalaže se za to da se strategije morskih bazena hitno pozabave pitanjima povezanim s tim aktivnostima, točnije energetsom učinkovitošću, upotrebom obnovljivih izvora energije, skupljanjem, skladištenjem i obradom otpada, gubitkom bioraznolikosti, uništavanjem prirodnih staništa, degradacijom obale i erozijom tla, zaštitom potencijalno pitke vode i pročišćavanjem otpadnih voda; smatra da ti izazovi nadilaze nadležnost pojedine regije ili države te da je potrebno usklađeno djelovanje na razini morskih bazena, uz nužno financiranje i učinkovitu razmjenu najboljih praksi;

⁽¹⁾ Vidi COM(2014) 86, fusnota br. 4.

9. ponavlja da učinke klimatskih promjena treba uzeti u obzir i spriječiti koliko je to moguće putem zaštite i oporavka prirodnih područja, kao i uključivanjem turizma u program integriranog upravljanja obalnim područjima;

10. prepoznaje ulogu europskih organizacija i inicijativa (npr. Status plave zastave, Nagrada za kvalitetu obale, europska strategija plavog rasta) u promicanju načela kvalitete europskog turizma kao što su zaštita okoliša, održiv turizam, obrazovanje i podizanje svijesti u europskim obalnim i pomorskim regijama te snažno potiče Komisiju na uspostavljanje dijaloga s institucijama koje ih promiču kako bi njihov učinak imao širi doseg, a regije se potaknule na dobrovoljno podupiranje takvih inicijativa;

11. smatra da strategija EU-a za plavi rast, zajedno s inovacijama, predstavlja važnu priliku za jačanje lokalnog i regionalnog gospodarstva i stvaranje radnih mjesta, što bi, prema očekivanju, obalne regije također učinilo privlačnijima turistima. Prijedlozi o inovacijama i plavom rastu mogu se naći u mišljenju OR-a COR-2014-02645-00-01;

O uspješnosti i konkurentnosti

12. naglašava da su, iako su obalni i pomorski turizam u posljednjem desetljeću bili isplativiji od turizma općenito, prosječna potrošnja po noći boravka kao i prosječna duljina boravka smanjene; stoga smatra da je od ključne važnosti suprotstaviti se tom trendu i nastojati povećati potrošnju i trajanje boravaka u obalnim i pomorskim područjima pomoću inovativnih i odgovarajućih mjera, uz istovremeno rješavanje pitanja sezonske naravi turizma;

13. naglašava potrebu da europske obalne i pomorske regije razviju lokalne strategije usmjerene na očuvanje, povećanje vrijednosti i promicanje posebnih lokalnih značajki, čime će se osigurati njihova veća prepoznatljivost kao jedinstvenih turističkih odredišta;

14. primjećuje da raste potražnja za specijaliziranim turizmom, poput zdravstvenog, medicinskog, sportskog i avanturističkog turizma, turizma u prirodi odnosno divljini, eko-gastronomskog, kulturnog i luksuznog turizma, pri čemu svi navedeni sektori imaju potencijal za rast, gospodarski razvoj i otvaranje novih radnih mjesta;

15. ističe potrebu za razvijanjem široke integrirane turističke ponude, uz sudjelovanje različitih dionika iz lokalnih zajednica i poticanje otvaranja novih radnih mjesta u regijama; primjećuje potencijal međusobnog povezivanja tradicionalnih aktivnosti u europskim obalnim i pomorskim regijama (npr. poljoprivrede i ribarstva, uzgoja lokalnih kultura, vinarstva, baštine te lokalnih tradicija i običaja) za razvoj novih turističkih proizvoda, kao i povezivanja aktivnosti koje omogućavaju suzbijanje sezonske naravi turizma, poput morskih sportova i/li sportova koji se odvijaju i na moru i na kopnu;

16. potiče Komisiju da prikupi primjere dobrih praksi te objavi studiju o prenamjeni odredišta masovnog turizma i o primjerima integriranih i stabilnih turističkih projekata u obalnim i pomorskim regijama; poziva Komisiju na poticanje rasprave o ishodima takve studije putem paneuropske konferencije koja bi okupila države članice, regije i dionike;

17. ističe da sezonska narav turizma često više utječe na obalne i pomorske regije nego na odredišta koja profitiraju od ujednačenijeg obrasca dolazaka; stoga naglašava da je ovim regijama potrebna veća pomoć u cilju postizanja raznolikosti turističkih tokova te potiče lokalne poslovne zajednice na promicanje i kreativno korištenje lokalne baštine i svojih usluga kako bi ponudile širi raspon proizvoda i usluga koji nadilaze lokalnu razinu, neovisno o vremenskim uvjetima;

O unapređivanju znanja radi povećanja konkurentnosti

18. podržava korištenje inovativnih alata i informacijskih tehnologija kao sredstava za povećanje prepoznatljivosti obalnih i pomorskih regija i traži da Komisija poboljša odjeljak o turizmu u Europskom atlasu mora u cilju podizanja razine znanja o obalnim i pomorskim područjima, njihovim vrijednostima i njihovoj privlačnosti za turiste i za druge regije;

O radnoj snazi, vještinama i inovacijama

19. prepoznaje izazove s kojima se turistički sektor suočava u cilju poticanja održivih radnih mjesta, povećanja plaća i privlačenja kvalificiranih radnika;

20. poziva Komisiju da olakša mobilnost radne snage u turističkom sektoru putem programa Erasmus Plus te da u nisko sezoni u obalnim i pomorskim regijama uspostavi program za osposobljavanje i razmjenu, posebice namijenjen mladima, radi poboljšanja mogućnosti za strukovno osposobljavanje, razmjene najboljih praksi te poticanja poduzetništva kod te radne snage;

21. podupire razvoj klastera među malim i srednjim poduzećima iz turističkog sektora kao načina za pružanje dopunskih i kvalitetnih turističkih usluga (npr. smještaja, prijevoza, rekreacijskih usluga), a time i potpunijeg i raznolikijeg raspona turističke ponude; preporučuje regionalnim i lokalnim vlastima da te klastere promiču kod lokalnih poduzeća uspostavljanjem foruma za susrete te uključivanjem javnih i privatnih turističkih dionika u te forume, čime će se stvoriti zajedničke platforme za očuvanje identiteta, jedinstvenosti i imidža određenog odredišta; uz istovremeno omogućavanje različitih oblika porednih olakšica i/li poticaja za mala i srednja poduzeća koja se udružuju u klastere i pokreću projekte;

22. slaže se s potrebom da se prepoznaju mala i srednja poduzeća koja podržavaju promicanje održivog turizma na područjima kao što su sigurnost okoliša i hrane, upravljanje vodom i otpadom te smanjenje emisija stakleničkih plinova;

23. navodi da se postupci izdavanja dozvola i uvjeti za voditelje brodica za rekreativno jedrenje uvelike razlikuju između država članica te izražava zabrinutost da bi to moglo ugroziti razvoj ovog sektora; kao rješenje predlaže uzajamno priznavanje certifikata za rekreativno jedrenje i uvjeta za skipere te poziva Komisiju da razmotri ovo pitanje. Ova preporuka o ujednačavanju obuke i vještina odnosi se i na osoblje zaposleno u marinama, čija se obuka, pravno stanje i radni uvjeti razlikuju ovisno o državi članici;

24. međutim, smatra da se zbog dodane vrijednosti slobodno dostupnih internetskih tečajeva za usavršavanje ili stručnu prekvalifikaciju u obalnom i pomorskom sektoru ne smije zanemariti praktična sastavnica izdavanja dozvola;

O unapređivanju održivosti i pristupačnosti

25. ponovno ističe da se obalne zone ubrajaju u područja koja su najosjetljivija na klimatske promjene i prirodne opasnosti te da je učinak takvih pojava dalekosežan i može negativno utjecati na živote i izvore zarade obalnih i pomorskih zajednica, osobito na otocima; stoga zagovara program za integrirano upravljanje obalnim područjem koji promiče održiv razvoj u obalnim zonama pomoću pristupa zasnovanog na poštivanju granica prirodnih resursa i ekosustava;

naglašava poseban slučaj otoka i najudaljenijih regija, gdje ograničenja postojećih područja i preklapanja gospodarskih aktivnosti u obalnim područjima zahtijevaju veću pomoć iz fondova EU-a kako bi se spriječili takvi rizici koji mogu kočiti gospodarske aktivnosti. Takvu pomoć treba posebno osigurati za izradu i provedbu strategije integriranog upravljanja obalnim područjem;

26. radi jamčenja održivosti obalnog i pomorskog turizma u zaštićenim područjima (primjerice na stazama za pješačenje) u kojima su nastanjene divlje životinje (primjerice ptice, morski sisavci, morski psi), preporučuje da se donesu i objave pravilnici ponašanja u cilju promicanja dobrobiti životinja, sigurnosti turista i ekološke ravnoteže;

27. u cilju ostvarenja punog potencijala ekoturizma, naglašava potrebu da se pomorska i obalna zaštićena područja, poput onih obuhvaćenih programom Natura 2000. ili konvencijom OSPAR, jasno prepoznaju kao povlaštena mjesta za aktivnosti održivog turizma (primjerice ronjenje, promatranje divljih životinja, staze za pješačenje);

28. primjećuje da će 2020. godine više od petine Europljana imati više od 65 godina i stoga potiče Komisiju da nastavi s radom na „turizmu za starije”, posebice podržavajući „turizam bez barijera”;

29. pozdravlja Komisijinu reviziju Zakonika o vizama i njezine inicijative za privlačenje državljana trećih zemalja na odmor u Europu, uključujući obalna i pomorska odredišta;

O maksimalnom iskorištavanju dostupnih fondova EU-a

30. pozdravlja namjeru Komisije da objavi vodič o fondovima EU-a za turizam, istovremeno ističući potrebu da se isti promiče na široj osnovi te da obalne i pomorske regije budu upoznate s njime;

31. u trenutačnoj fazi pregovora o operativnim programima, poziva Europsku komisiju da, u skladu s načelom supsidijarnosti, prihvati investicijske prioritete regija kao odgovarajuće, naročito one koji, poput ulaganja u infrastrukturu te razvoja infrastrukture (posebice u smislu obnove i prenamjene povijesnih zdanja, odnosno civilne i industrijske arhitektonske baštine) za rekreacijsku plovidbu ili pomorsko-turističke aktivnosti, imaju učinak poluge na strategiju za obalni i pomorski turizam;

32. traži da se za razdoblje 2014. – 2020. osigura učinkovito i usklađeno korištenje svih raspoloživih sredstava, uključujući zajmove i jamstva Europske investicijske banke namijenjene malim i srednjim poduzećima, za promociju pomorskog i obalnog turizma, posebice u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), programa Obzor 2020. te programa COSME, Kreativna Europa i LIFE +;

O povezivosti

33. naglašava da otoci, najudaljenije regije i druge udaljene lokacije u velikoj mjeri ovise o zračnom prijevozu i pomorskim vezama, koji pak ovise o turistima; pružatelji turističkih usluga napominju da moraju prekinuti svoje poslovanje s prestankom usluga prijevoza, dok pružatelji usluga prijevoza napominju da prestaju s uslugama jer pružatelji turističkih usluga prekidaju poslovanje; stoga je nužno promicati politike koje će prekinuti taj začarani krug; izražava zabrinutost da trenutačna gospodarska kriza i naglašena sezonska narav turizma dodatno pogoršavaju ovaj problem. S druge strane, s obzirom na to da se 90 % robe i proizvoda koji se poslije upotrebljavaju u otočnom turizmu prevozi pomorskim putem te da je teretni prijevoz zapravo isplativ samo u jednom smjeru, trebalo bi promicati politike pomoći za ispravljanje te neravnoteže;

34. u tom pogledu, poziva Komisiju da na odgovarajući način uzme u obzir posebnosti otoka, koji su gotovo isključivo ovisni o zračnom prijevozu, ne samo radi bolje pristupačnosti za turiste, već i zbog gospodarskih aktivnosti o kojima ovisi njihov razvoj, a koje mogu pogodovati turističkom sektoru. (Npr. ne smiju se povećati porezni nameti zračnom sektoru u vezi s emisijama CO₂ bez usvajanja drugih mjera u otočnim regijama budući da je njihovo tržište zračnog prijevoza ograničeno); te čimbenike treba posebno uzeti u obzir u raspravama o jedinstvenom europskom nebu i smjernicama EU-a o državnim potporama za zračne luke i zrakoplovne kompanije te treba omogućiti da se ulaganja u infrastrukturu zračnih luka financiraju iz EFRR-a.

Jednako tako, u slučaju priobalnih otoka treba promicati trajektne veze tih otoka s kopnom te s drugim otocima;

35. poziva također da se u slučaju najudaljenijih regija, pri oblikovanju i provedbi europskih politika koje doprinose njihovoj vanjskoj povezanosti, vodi računa o jedinstvenim ograničenjima koja ih obilježavaju (odnosno njihovoj velikoj udaljenosti i izoliranosti u odnosu na druge europske teritorije) na način da se te politike prilagode posebnim okolnostima u tim regijama;

36. izražava žaljenje zbog toga što mnoge obalne regije trenutačno nisu dobro povezane sa svojim zaleđem i susjednim regijama i zemljama; poziva na strateško promišljanje o intermodalnoj povezivosti prometnih čvorišta (tj. zračnih luka, željezničkih kolodvora, luka) te susjednih zemalja, što bi putnicima omogućilo lakši pristup raznim morskim bazenima i okolnom području;

O lokalnim zajednicama, njihovoj baštini, identitetu i gastronomiji

37. tvrdi da obalni i pomorski turizam mora biti od koristi lokalnim obalnim zajednicama i stoga se zalaže za specifične mjere koje promiču lokalno zapošljavanje, upotrebu lokalnih proizvoda i razvoj lokalnih sustava hrane; smatra da će takva predanost lokalnom djelovanju poboljšati učinkovitost obalne i pomorske turističke ponude, ojačati lokalno zapošljavanje i stvoriti nova radna mjesta u održivoj poljoprivredi, ribarstvu i uslugama, čime se također doprinosi postizanju ciljeva EU-a u pogledu socijalne i teritorijalne kohezije i ruralnog razvoja;

38. primjećuje da se lokalna pomorska baština u mnogim europskim obalnim područjima nedovoljno promiče; naglašava potrebu da se zaštita pomorske i obalne baštine uskladi s gospodarskim ili trgovinskim kretanjima, poput polaganja kabela ili cijevi, traženja i crpljenja nafte i plina, vađenja ugljena ili minerala, pijeska ili šljunka te odlaganja otpada i mulja; smatra da potopljene olupine, podvodne ruševine, povijesna plovila i lučki objekti, tradicionalno ribarstvo i ribarski običaji te povezani zanati (tradicionalna brodogradnja, izrada mreža, konzerviranje itd.) moraju biti glavna atrakcija lokalne turističke ponude;

39. naglašava neiskorišteni potencijal ribolovnog turizma i smatra da on može donijeti značajnu korist obalnim zajednicama u pogledu isplativosti ribolovnih aktivnosti, očuvanja lokalnih ribarskih tradicija i veće raznolikosti lokalnih izvora zarade;

40. slaže se da, u slučajevima gdje se flote služe selektivnim i tradicionalnim metodama ribolova, EU treba podupirati potrebna ulaganja za promicanje ribolovnog turizma i smatrati ga komplementarnom djelatnošću gospodarskom ribolovu koja ribarskim zajednicama osigurava dodatne prihode; poziva države i regije da, zajedno sa sektorom ribarstva, turističkim sektorom i drugim dionicima, premoste moguće pravno-administrativne prepreke za razvoj ribolovnog turizma;

41. poziva Komisiju da ojača suradnju s Vijećem Europe i unaprijedi informiranje o novim i postojećim kulturnim rutama duž europske obale te njihovu promidžbu;

42. podržava stvaranje saveza turističkih ureda i agencija obalnih i pomorskih regija koji bi imao ulogu platforme za suradnju i razmjenu između stručnih tijela obalnih i pomorskih regija te potpomagao razvoj i provedbu programa suradnje s ciljem promidžbe tih regija;

O sektoru brodskih kružnih putovanja

43. potiče lokalne i regionalne vlasti da započnu konstruktivni dijalog sa sektorom brodskih kružnih putovanja kako bi se za te brodove osigurala lokalna opskrba robom i kako bi se što veći dio izdataka putnika pokušao zadržati time što će se u brodskim terminalima ili u njihovoj blizini otvoriti privlačniji recepcijski punktovi, s trgovinama, kafićima, restoranima i lokalnim turističkim agencijama koje mogu ponuditi ugodne izlete do obližnjih turističkih atrakcija osmišljene u skladu s kriterijima održivosti;

44. smatra da javne vlasti mogu pomoći lokalnim poduzećima da bolje promiču i oglašavaju svoju ponudu tako što će osigurati da informacije o lokalnim atrakcijama budu dostupne na različitim jezicima te da su sigurnost i udobnost putnika zajamčene. Opskrba brodova i organizacija proizvoda na određitu povezana je s djelatnošću pomorskih agenata s kojima regionalne i lokalne vlasti moraju surađivati u cilju poticanja korištenja proizvoda i dopunskih lokalnih djelatnosti;

45. primjećuje da veliki brodovi za kružna putovanja uzrokuju znatne gužve na svim odredištima, što može otežati prijevoz turista koji se na tim odredištima iskrcavaju; pozdravlja razvoj integriranih projekata za prometno planiranje i projektiranje u cilju zadovoljavanja potreba putnika koji dolaze u masovnim skupinama, a da se pritom ne ometa lokalno stanovništvo;

O marinama i nautičkim sportovima

46. prepoznaje rastuću popularnost nautičkih sportova i aktivnosti te pozdravlja činjenicu što njih često osmišljavaju i nude mala lokalna poduzeća; smatra da bi na tom području zajednički europski standardi povećali povjerenje potrošača i unaprijedili sigurnost;

47. poziva Komisiju da ocijeni potrebu za zajedničkim okvirom za razvoj infrastrukture marina; s obzirom na otprilike 4500 luka za rekreacijska plovila u Europi i rastuću popularnost rekreativnog jedrenja, poziva Komisiju na promicanje studije o zajedničkim standardima koja se posebice bavi pitanjima pristupačnosti za osobe smanjene pokretljivosti, sigurnosnim standardima ili transportnim kapacitetom rekreacijskih luka;

48. poziva lokalne i regionalne vlasti područja u kojima se marine nalaze da u suradnji s lokalnim dionicima i pružateljima turističkih usluga razviju strategije u cilju boljeg povezivanja luka s cijelom regijom, čime bi se rekreativne jedriličare potaknulo na istraživanje kraja u zaleđu luka i otkrivanje njegove baštine, uz promicanje posebnih nautičkih i pomorskih turističkih proizvoda putem, primjerice, nautičkih klubova, marina i nautičkih odredišta.

Bruxelles, 7. listopada 2014.

*Predsjednik
Odbora regija*
Michel LEBRUN